

สาระเพิ่มเติม

เล่มที่ 1

เอกสารประกอบการเรียน ส31203 สิ่งแวดล้อมกับชีวิต

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

วิกฤตการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของไทย

เรื่อง วิกฤตการณ์ด้านป่าไม้ และสัตว์ป่า

ครูณิ ศรีอินทร์

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

โรงเรียนเพชรพิทยาคม จังหวัดเพชรบูรณ์

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 40

นักเรียนจะต้องปฏิบัติตามขั้นตอน ดังนี้

1. ทำแบบทดสอบก่อนเรียน เพื่อประเมินความรู้ก่อนศึกษา เอกสารประกอบการเรียน เล่มที่ 1 เรื่อง วิฤตการณ์ด้านป่าไม้และสัตว์ป่า
2. ศึกษาความรู้ในเอกสารประกอบการเรียน
3. ทำกิจกรรมแต่ละเรื่อง หลังจากได้ศึกษาความรู้แล้ว
4. ตรวจสอบความถูกต้องของกิจกรรมแต่ละเรื่อง
5. หลังจากศึกษาเอกสารประกอบการเรียนและทำกิจกรรมแต่ละเรื่องเสร็จแล้ว ให้ทำแบบทดสอบหลังเรียน และตรวจสอบความถูกต้องจากเฉลยคำตอบแบบทดสอบหลังเรียน เพื่อเปรียบเทียบความรู้ที่ได้ก่อนการศึกษาและทำกิจกรรมในเอกสารประกอบการเรียนกับหลังจากศึกษาและทำกิจกรรมในเอกสารประกอบการเรียน
6. นักเรียนต้องมีความซื่อสัตย์ต่อตนเอง ไม่ดูเฉลยคำตอบก่อนทำกิจกรรม
7. ให้ตอบคำถามลงในกระดาษคำตอบที่แจกให้เท่านั้น ไม่ควรขีดเขียนข้อความใดๆลงในเอกสารประกอบการเรียน

เอกสารประกอบการเรียน เรื่อง วิกฤตการณ์ด้านป่าไม้และสัตว์ป่า

สาระการเรียนรู้

วิกฤตการณ์ด้านป่าไม้และสัตว์ป่า

1. ประโยชน์ของป่าไม้
2. สาเหตุการลดลงของพื้นที่ป่าไม้
3. ผลกระทบจากการลดลงของป่าไม้
4. แนวทางการแก้ไขวิกฤตการณ์ของป่าไม้
5. สาเหตุการลดลงของสัตว์ป่า
6. วิธีการป้องกันและแก้ไขวิกฤตการณ์สัตว์ป่า

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

ตระหนักถึงวิกฤตการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของไทย

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. บอกประโยชน์ของป่าไม้ได้
2. ระบุสาเหตุและผลกระทบจากการลดลงของพื้นที่ป่าไม้ได้
3. เสนอแนะแนวทางป้องกันและแก้ไขวิกฤตการณ์ป่าไม้ได้
4. อธิบายสาเหตุการลดลงของสัตว์ป่าได้
5. วิเคราะห์วิกฤตการณ์ด้านสัตว์ป่าและเสนอแนะแนวทางป้องกันและแก้ไขได้

แบบทดสอบก่อนเรียน
เรื่อง วิกฤตการณ์ด้านป่าไม้และสัตว์ป่า

คะแนนเต็ม 10 คะแนน เวลา 10 นาที

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ตระหนักถึงวิกฤตการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของไทย

คำชี้แจง นักเรียนกาเครื่องหมายกากบาท (X) ให้ตรงกับข้อที่ถูกที่สุดเพียงข้อเดียว

ลงในกระดาษคำตอบ

- ข้อใดคือความหมายของสัตว์ป่าคุ้มครอง
 - สัตว์หายาก
 - ล่าไว้ครอบครองได้
 - ล่าได้เพราะไม่มีเจ้าของ
 - สัตว์ที่ห้ามล่าเพราะใกล้สูญพันธุ์
- ข้อใดเป็นปัญหาวิกฤตการณ์ด้านทรัพยากรป่าไม้ของประเทศไทยในปัจจุบัน
 - การเกิดไฟไหม้ป่า
 - การบุกรุกพื้นที่ป่าทำไร่เลื่อนลอย
 - ความสมบูรณ์ของพื้นที่ป่าลดลงมาก
 - ขาดไม้แปรรูปต้องนำเข้าจากต่างประเทศ
- เหตุภัยธรรมชาติที่เกิดจากฝนตกหนัก ทำให้ดินโคลนพัดพาไม้ท่อนซุงจากภูเขาไหลลงมาสู่บ้านเรือนของราษฎรในตำบลกระทุง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อ พ.ศ. 2531 เป็นผลกระทบมาจากวิกฤตการณ์ในทรัพยากรธรรมชาติในข้อใด
 - การตัดไม้ทำลายป่า
 - การชะล้างพังทลายของดิน
 - ความไม่พอดีของทรัพยากรน้ำ
 - ความแปรปรวนของสภาพลมฟ้าอากาศ
- วิกฤตการณ์ของสัตว์ป่าในประเทศไทยในปัจจุบันคือข้อใด
 - การลักลอบส่งออกไปต่างประเทศ
 - การล้มตายด้วยโรคระบาดสัตว์ต่างๆ
 - พื้นที่ป่าลดลง ทำให้สัตว์บุกรุกพื้นที่ของคน
 - การไล่ล่าเพื่อการค้า ทำให้สัตว์ป่าลดจำนวนลง

5. ในฐานะสมาชิกคนหนึ่งของสังคม นักเรียนจะมีส่วนแก้ไขปัญหาวิกฤตการณ์ด้านทรัพยากรป่าไม้ได้ดีที่สุดอย่างไร
- ก. ปลูกป่าทดแทน
 - ข. ป้องกันการเกิดไฟป่า
 - ค. ผลักดันให้มีการออกกฎหมายอนุรักษ์ป่าชุมชน
 - ง. ช่วยกันรณรงค์เพื่อสร้างจิตสำนึกให้แก่ประชาชน
6. การป้องกันการตัดไม้ทำลายป่านั้นเป็นการป้องกันปัญหาการขาดแคลนน้ำหรือไม่เพราะเหตุใด
- ก. เป็น เพราะป่าไม้เป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร
 - ข. เป็น เพราะวัฏจักรของน้ำจะเกิดขึ้นได้ เมื่อมีป่าไม้เท่านั้น
 - ค. ไม่เป็น เพราะสามารถสร้างเขื่อนกั้นน้ำไว้ใช้ในยามขาดแคลนได้
 - ง. ไม่เป็น เพราะป่าไม้กับแหล่งน้ำลำธารไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกันเลย
7. สิ่งใดได้รับผลกระทบโดยตรงหากเกิดอัคคีภัยในป่า
- ก. มนุษย์
 - ข. สัตว์ป่า
 - ค. บรรยากาศ
 - ง. แหล่งอาหาร
8. การชอบบริโภคของแปลกของผู้มีอันจะกินในสังคมก่อให้เกิดปัญหาใด
- ก. การลักลอบล่าสัตว์ป่า
 - ข. การขายสินค้าเกินราคา
 - ค. เครื่องอุปโภค บริโภคมีราคาสูงขึ้น
 - ง. การเพาะพันธุ์โดยการตัดแต่งพันธุกรรม
9. การลดลงของพื้นที่ป่าไม้ ส่งผลสำคัญในข้อใด
- ก. ความแห้งแล้ง
 - ข. ขาดผลผลิตจากป่า
 - ค. ปริมาณป่าไม้ลดลง
 - ง. พื้นที่การเกษตรลดลง

10. ข้อใดเป็นประโยชน์ทางอ้อมของป่าไม้
- ก. ใช้ทำยารักษาโรค
 - ข. นำมาสร้างอาคารบ้านเรือน
 - ค. เป็นแหล่งกำเนิดต้นน้ำลำธาร
 - ง. ใช้เป็นอาหารจากส่วนต่างๆของพืชและผล
11. ข้อใด มิใช่ สาเหตุของการลดลงของพื้นที่ป่าไม้
- ก. การเกิดไฟป่า
 - ข. การก่อสร้างที่เก็บกักน้ำ
 - ค. ความต้องการใช้ที่ดินเพิ่มขึ้น
 - ง. ความต้องการอาหารของมนุษย์
12. ข้อใดคือความหมายของอุทยานแห่งชาติ
- ก. พื้นที่กล้ายสวนพฤกษศาสตร์ นิยมปลูกต้นไม้ท้องถิ่น
 - ข. พื้นที่ที่จัดไว้เพื่อการพักผ่อน มีการตกแต่งทิวทัศน์เพื่อความสวยงาม
 - ค. พื้นที่ที่มีไว้เพื่อการอนุรักษ์ป่าไม้ เพื่อรักษาความสวยงามตามธรรมชาติ
 - ง. พื้นที่ที่รวบรวมพันธุ์ไม้ การศึกษา การขยายพันธุ์ และการพักผ่อนหย่อนใจของประชาชน
13. ข้อใดเป็นมรดกโลกทางธรรมชาติแห่งแรกของไทย
- ก. เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง
 - ข. เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร
 - ค. เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าจังหวัดกาญจนบุรี
 - ง. ถูกทั้งข้อ ก. และ ข.
14. ปัจจุบันสัตว์ป่าประเภทใดที่สูญพันธุ์ไปแล้ว
- ก. ควายป่า
 - ข. ละมั่ง กวางผา
 - ค. สมัน หรือเนื้อสมัน
 - ง. นกกระเรียนพันธุ์ไทย

15. ข้อใด **ไม่ใช่** สาเหตุของการลดลงของสัตว์ป่า
- ก. การถูกล่า
 - ข. การสร้างถนนหนทาง
 - ค. การแพร่กระจายของสารพิษ
 - ง. การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมและภัยธรรมชาติ
16. บุคคลในข้อใดได้รับผลกระทบ จากการลดลงและการสูญพันธุ์ของสัตว์ป่ามากที่สุด
- ก. นักธุรกิจ
 - ข. พ่อค้าสัตว์ป่า
 - ค. ผู้ที่อาศัยอยู่ในเมือง
 - ง. ผู้ที่อาศัยในชนบทที่ห่างไกล
17. ข้อใดเป็นสัตว์หายากในประเทศไทย
- ก. ช้าง สิงโต
 - ข. ไก่ป่า นกขุนทอง
 - ค. ลิงลมหรือนางอาย กระซู่
 - ง. นกกระสาคอดำ เลียงผา
18. เหตุใดมนุษย์จึงทำลายธรรมชาติมากขึ้น
- ก. ความโลภ
 - ข. ขาดความรู้
 - ค. การดำรงชีวิต
 - ง. ต้องการการยอมรับ
19. นักเรียนคิดว่าหากมนุษย์มีจิตสำนึก ลดความเห็นแก่ตัว โลกของเราจะไม่เกิดภาวะใด
- ก. มีคนจนลดลง
 - ข. เศรษฐกิจดีขึ้น
 - ค. พืชพรรณเจริญมากขึ้น
 - ง. ไม่ขาดแคลนทรัพยากรธรรมชาติ
20. มีวิธีการอย่างไรที่จะไม่เกิดกรณีโคลนถล่ม
- ก. ปลุกไม้ยืนต้นในป่า
 - ข. ไม่หาของป่าในฤดูฝน
 - ค. ปลุกพืชคลุมดินบริเวณที่ลาดชัน
 - ง. ตัดต้นไม้บ้าง เพื่อให้เกิดพื้นที่ว่าง

ใบความรู้ที่ 1.1

เรื่อง วิฤตการณ์ด้านป่าไม้

ป่าไม้ (Forest) หมายถึง บริเวณที่ปกคลุมไปด้วยพรรณไม้ ป่าไม้จัดเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่ใช้แล้ว เกิดการทดแทนเพียงแต่ต้องใช้เวลา เพราะว่ากว่าต้นไม้จะเจริญเติบโตจนสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ต้องใช้เวลานาน

ประโยชน์ของทรัพยากรป่าไม้

นอกจากนั้น ป่าไม้ยังเป็นที่รวบรวมของพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์จำนวนมาก จึงเป็นแหล่งให้มนุษย์ได้ใช้ประโยชน์จากป่าทั้งในทางตรงและทางอ้อม ป่าไม้มีประโยชน์มากมายต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ ดังนี้

ประโยชน์ทางตรง (Direct benefits) ได้แก่การนำมาใช้สนองปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตของมนุษย์ 4 ประการ ได้แก่

1. นำมาสร้างอาคารบ้านเรือนและผลิตภัณฑ์ต่างๆ เช่น เฟอร์นิเจอร์ กระดาษ ไม้ขีดไฟ ฟืน เป็นต้น
2. ใช้เป็นอาหารจากส่วนต่างๆ ของพืชและผล
3. ใช้เส้นใยที่ได้จากเปลือกไม้และเถาวัลย์ มาถักทอเป็นเครื่องนุ่งห่ม เชือกและอื่นๆ
4. ใช้ทำยารักษาโรคต่าง ๆ

ประโยชน์ทางอ้อม (Indirect benefits)

1. ป่าไม้เป็นแหล่งกักเก็บน้ำลำธาร เพราะต้นไม้จำนวนมากในป่า จะทำให้น้ำฝนที่ตกลงมาค่อย ๆ ซึมซับลงในดิน กลายเป็นน้ำใต้ดินซึ่งจะไหลซึมมาหล่อเลี้ยงให้แม่น้ำลำธารมีน้ำไหลอยู่ตลอดปี
2. ป่าไม้ทำให้เกิดความชุ่มชื้นและควบคุมสภาวะอากาศ ใอน้ำซึ่งเกิดจากการหายใจของพืชจำนวนมากในป่า ทำให้อากาศเหนือป่ามีความชื้นสูง เมื่ออุณหภูมิลดต่ำลง ใอน้ำเหล่านั้นก็จะกลั่นตัวกลายเป็นเมฆ แล้วกลายเป็นฝนตกลงมา ทำให้บริเวณที่มีพื้นที่ป่าไม้ มีความชุ่มชื้นอยู่เสมอ ฝนตกต้องตามฤดูกาลและไม่เกิดความแห้งแล้ง
3. ป่าไม้เป็นแหล่งพักผ่อนและศึกษาหาความรู้

4. ป่าไม้ช่วยบรรเทาความรุนแรงของลมพายุและป้องกันอุทกภัย โดยช่วยลดความเร็วของลมพายุที่พัดผ่านได้ ตั้งแต่ 11-44% ตามลักษณะของป่าไม้แต่ละชนิด จึงช่วยให้บ้านเมืองรอดพ้นจากวาทภัยได้ ซึ่งเป็นการป้องกันและควบคุมน้ำไม่ให้สูงขึ้นอย่างรวดเร็วทำให้น้ำล้นฝั่งกลายเป็นอุทกภัย

5. ป่าไม้ช่วยป้องกันการกัดเซาะและพัดพาหน้าดิน จากน้ำฝนและลมพายุ โดยลดแรงปะทะลง การหลุดเลื่อนของดินจึงเกิดขึ้นน้อย และยังเป็น การช่วยให้แม่น้ำลำธารต่าง ๆ ไม่ตื้นเขินขึ้นอีกด้วย นอกจากนี้ป่าไม้จะเป็นเสมือนเครื่องกีดขวางตามธรรมชาติ จึงนับว่ามีประโยชน์ในทางยุทธศาสตร์ด้วยเช่นกัน

วิกฤตการณ์เกี่ยวกับป่าไม้

การลดลงของพื้นที่ป่าไม้ในช่วงเวลา 40 ปีที่ผ่านมา จากพื้นที่ป่าที่มีอยู่ประมาณ 171 ล้านไร่ ใน พ.ศ. 2504 เหลือเพียง 81 ล้านไร่ ใน พ.ศ. 2541 จึงเกิดผลกระทบต่อระบบนิเวศของประเทศ ซึ่งส่งผลกระทบต่อคนในประเทศโดยตรง

สาเหตุของการลดลงของพื้นที่ป่าไม้

1. ความต้องการของการใช้ดินเพิ่มขึ้น ความต้องการที่ดินในการเกษตรกรรมมีส่วนสำคัญที่ทำให้มีการบุกรุกแผ้วถางป่า เพื่อทำไร่ทำสวนปลูกพืชเศรษฐกิจ การบุกรุกป่าชายเลนเพื่อทำนาเกลือ รวมทั้งการขยายชุมชน และการก่อสร้างสาธารณูปโภค

2. ความต้องการใช้ไม้ การก่อสร้างที่อยู่อาศัยและเครื่องใช้ต่างๆ ยังนิยมใช้ไม้เป็นส่วนประกอบ เมื่อประชากรมีจำนวนเพิ่มขึ้นจึงเป็นผลทำให้มีการลักลอบตัดไม้มาใช้ ถึงแม้จะมีการส่งเสริมการปลูกป่าเพื่อไว้ใช้สอย แต่ก็ยังไม่เพียงพอกับความต้องการ

3. การเกิดไฟป่า ถึงแม้จะมีการป้องกันการเกิดไฟป่าอย่างจริงจัง แต่ยังคงมีไฟป่าเกิดขึ้นอยู่เสมอ ทั้งนี้อาจเกิดขึ้นจากการจงใจเผาป่าหรือการจุดไฟเผาหญ้า แล้วลามเข้าไปไหม้ในพื้นที่ป่า ซึ่งไฟป่ามักจะเกิดขึ้นในช่วงฤดูหนาวถึงฤดูร้อนในทุกๆปี

ภาพที่ 1.1 ไฟป่า

ที่มา : <http://penpra.blogspot.com/>

4. **การก่อสร้างที่เก็บกักน้ำ** การก่อสร้างที่กักน้ำแม้จะมีประโยชน์ในการนำน้ำไปผลิตกระแสไฟฟ้า หรือการป้องกันน้ำท่วม แต่การสร้างที่กักเก็บน้ำก็ส่งผลให้พื้นที่ป่าไม้ลดลง ในปัจจุบันการก่อสร้างเขื่อนหรืออ่างเก็บน้ำ ยังสร้างปัญหาความขัดแย้งทั้งระหว่างประชาชนในพื้นที่ที่เป็นผู้ได้ประโยชน์กับเสียประโยชน์ และระหว่างองค์กรเอกชนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ นับเป็นปัญหาสังคมที่อาจรุนแรงยิ่งขึ้น

5. **การเกิดอุทกภัย ในปัจจุบัน** พบว่าได้เกิดน้ำท่วมอย่างรุนแรงอยู่เสมอ โดยการเกิดน้ำท่วมมักจะพัดพาต้นไม้มาทับกระแสน้ำ นับเป็นการทำลายพันธุ์ไม้ในป่าอีกด้วย

6. **การเกิดความร้อนและ**
ความแห้งแล้ง จากฤดูร้อนที่ยาวนาน
และอุณหภูมิที่สูงขึ้น ทำให้ต้นไม้ในป่าขาดน้ำ โดยเฉพาะพันธุ์ไม้ที่ยังไม่เจริญเติบโตพอหรือเป็นต้นไม้ที่มีรากอยู่บริเวณผิวดิน อีกทั้งทำให้ต้นไม้ยืนต้นตาย ป่าไม้ที่กำลังฟื้นตัวหรือป่าที่ปลูกใหม่ก็จะได้รับผลกระทบจากความร้อนและแห้งแล้งด้วย

ภาพที่ 1.2 บริเวณน้ำท่วม จังหวัดอุดรธานี ปี 2549
ที่มา: บันทึกภาพโดยน.ส.ครุณี ศรีอินทร์

ผลกระทบจากการลดลงของป่าไม้

จากสถานการณ์การลดลงของป่าไม้ก่อให้เกิดผลกระทบที่สำคัญ ดังนี้

1. **ผลกระทบต่อธรรมชาติแวดล้อม** ป่าไม้ช่วยให้อากาศมีความชื้นสูงขึ้น ช่วยลดกระแสน้ำไม่ให้ไหลบ่า ป้องกันการพังทลายของหน้าดิน ช่วยให้ดินอุดมสมบูรณ์ เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า ดังนั้น เมื่อป่าถูกทำลาย ดินไม้เหลือน้อยลง หรือหมดไป ธรรมชาติดังกล่าวก็จะถูกทำลายไปด้วย ทั้งนี้เพราะความสมดุลตามธรรมชาติได้สูญเสียไป ผลกระทบอีกประการหนึ่งที่มีความสำคัญต่อมนุษย์ คือ ดินไม้ช่วยลดก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์มากขึ้น ทำให้อุณหภูมิในอากาศเปลี่ยนแปลงไป ความร้อนความแห้งแล้งเพิ่มขึ้น

2. **ผลกระทบทางเศรษฐกิจ** เมื่อป่าไม้ถูกทำลาย เศรษฐกิจ หมายถึง ทรัพยากรที่ทำให้เกิดประโยชน์ เพื่อสนองความต้องการของมนุษย์ หลายอย่างในป่าจะหมดไปโดยเฉพาะไม้มีค่า คือ ไม้สัก ไม้เนื้อแข็ง และไม้เบญจพรรณ จนเกิดการขาดแคลน ซึ่งเป็นต้นเหตุของการขาดรายได้ ทั้งส่วนของประชาชนและภาครัฐด้วย

3. **ผลกระทบทางด้านสังคม** การทำลายป่าไม้ทั้งที่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายและโดยการลักลอบส่วนก่อให้เกิดปัญหาทางสังคม คือ การแย่งกันครอบครองถือกรรมสิทธิ์ที่ดินของป่าที่ถูกทำลาย ความขัดแย้งกันระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐ นายทุนผู้เข้าไปถือครอง ประชาชนที่เข้าไปรับจ้างและประชาชนผู้คัดค้านการทำลายป่า บางกลุ่มคัดค้านด้วยวิธีการรุนแรง จนเกิดความไม่สงบและมีผลต่อความมั่นคงของรัฐ

แนวทางแก้ไขวิกฤตการณ์ทรัพยากรป่าไม้

จากสถานการณ์การลดลงของพื้นที่ป่าไม้ และผลกระทบที่กล่าวมาข้างต้น การแก้ไขวิกฤตการณ์ดังกล่าวให้ประสบผลสำเร็จได้ จะต้องอาศัยความร่วมมือทั้งจากภาครัฐบาลและเอกชน โดยมีแนวทางในการดำเนินการ ดังนี้

1. **การปลูกป่าทดแทน** ดำเนินการได้ 2 ลักษณะ คือ การปลูกป่าในบริเวณพื้นที่ป่าไม้เสื่อมโทรม และการปลูกป่าในพื้นที่ใหม่ ซึ่งไม่เคยเป็นพื้นที่ป่ามาก่อน

1.1 การปลูกป่าในบริเวณพื้นที่ป่าเสื่อมโทรม ทำได้หลายวิธีด้วยกัน ซึ่งดำเนินการได้ทั้งในส่วนภาครัฐ องค์กรเอกชนต่างๆ โดยในส่วนภาครัฐนั้นได้ดำเนินการปลูกป่าทดแทนในรูปของโครงการต่างๆ การทำสวนป่าและการปลูกป่าในพื้นที่อนุรักษ์

ภาพที่ 1.3 ปลูกป่าทดแทนในพื้นที่ป่าเสื่อมโทรม

ที่มา : <http://www.mfu.ac.th>

1.2 การปลูกป่าในพื้นที่ใหม่ซึ่งไม่เคยเป็นพื้นที่ป่า รัฐบาลได้ส่งเสริมให้ประชาชนใช้พื้นที่ว่างของตนเองปลูกไม้ยืนต้น ไม้ทางเศรษฐกิจและไม้ต่างๆเท่าที่จะมีพื้นที่อำนวย เพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการฟื้นฟูสภาพป่า โดยมีเป้าหมายที่จะช่วยลดปริมาณการตัดไม้ทำลายป่าจากพื้นที่ป่าของประชาชน

2. **การป้องกันการเกิดไฟป่า** ไฟป่าถือว่าเป็นตัวทำลายพื้นที่ป่าที่รุนแรง จากการรวบรวมสถิติของสำนักควบคุมไฟป่า กรมป่าไม้ พบว่าการเกิดไฟป่าเกือบทั้งหมดมีสาเหตุมาจากการกระทำของมนุษย์มากกว่าเกิดขึ้น โดยธรรมชาติ

3. การใช้มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองป่าไม้ กฎหมายถือว่าเป็นเครื่องมือสำคัญในการช่วยให้มีการเพิ่มพื้นที่ป่า จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520 – 2524) เป็นต้นมา ได้มีการระบุนโยบายเกี่ยวกับเรื่องการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไว้ในแผนฯ ตลอดมา

4. การให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึกแก่ประชาชน การป้องกันการตัดไม้ทำลายป่าที่ได้ผลอย่างยั่งยืน คือ การที่ประชาชนเกิดความสำนึกและตระหนักในคุณค่าของป่าไม้ และเห็นความสำคัญของการช่วยกันป้องกันรักษาป่าไม้ เพื่อให้เป็นธรรมชาติที่เกิดประโยชน์ร่วมกัน

ในจำนวนพื้นที่ป่าที่มีอยู่ทั่วประเทศใน พ.ศ. 2551 มีอยู่ 99.15 ล้านไร่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่าอนุรักษ์ โดยในพื้นที่ป่าอนุรักษ์จะมีลักษณะป่าเสื่อมโทรม สวนป่า และพื้นที่ทับซ้อนที่ทำกินของประชาชนอยู่เป็นจำนวนมาก

ป่าเพื่อการอนุรักษ์ หมายถึง ป่าไม้ที่สงวนไว้เพื่อรักษาสมดุลของระบบนิเวศ เช่น อากาศ ดิน น้ำ พันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ที่หายาก เพื่อประโยชน์ของประชาชนโดยรวม พื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์จะถูกกำหนดโดยกฎหมาย เช่น กำหนดให้เป็นอุทยานแห่งชาติ เขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่า เป็นต้น

ในปี พ.ศ. 2551 ประเทศไทยมีอุทยานแห่งชาติ 140 แห่ง โดยมีพื้นที่อุทยานแห่งชาติ 43 ล้านไร่ และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า 55 แห่ง ในพื้นที่ 20 ล้านไร่ ป่าสงวนแห่งชาติได้จำแนกเป็นพื้นที่ป่าประเภทต่างๆ ดังนี้

1. อุทยานแห่งชาติ

เป็นพื้นที่ที่มีไว้เพื่อรักษาความสวยงามตามธรรมชาติและการศึกษา ตามสถิติของกรมป่าไม้ ใน พ.ศ. 2551 อุทยานแห่งชาติ มีอยู่ 140 แห่งทั่วประเทศ โดยอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เป็นอุทยานแห่งชาติแห่งแรก จัดตั้งใน พ.ศ. 2505 มีพื้นที่ 1,355,397 2524 ไร่ อยู่ในพื้นที่จังหวัดนครนายก สระบุรี นครราชสีมา และปราจีนบุรี ลำดับต่อมา คือ อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน จัดตั้งใน พ.ศ. 2524 มีพื้นที่ 1,821,875 ไร่ อยู่ในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์

ภาพที่ 1.4 อุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อน จังหวัดลำปาง
ที่มา : บันทึกภาพโดยนายสุริยา เพ็งสาวันท์ 20 ตุลาคม 2554

2. **วนอุทยาน** เป็นพื้นที่ที่จัดไว้เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ มีการตกแต่งทิวทัศน์เพื่อความสวยงามโดยพื้นที่ของวนอุทยานจะไม่กว้างขวางนัก วนอุทยานที่สำคัญ ได้แก่ วนอุทยานน้ำตกแพ่ง อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีพื้นที่ 20,000 ไร่ วนอุทยานบ่อน้ำร้อนอำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ มีพื้นที่ 19,400 ไร่ ใน พ.ศ. 2551 ประเทศไทย มีวนอุทยานอยู่ทั้งสิ้น 69 แห่ง

3. **สวนพฤกษศาสตร์** เป็นพื้นที่ที่จัดไว้เพื่อการรวบรวมพันธุ์ไม้ การศึกษา การขยายพันธุ์และการพักผ่อนหย่อนใจของประชาชน สวนพฤกษศาสตร์ส่วนใหญ่จัดไว้ไม่ไกลจากตัวเมืองมากนัก ใน พ.ศ. 2551 มีสวนพฤกษศาสตร์อยู่ 16 แห่ง เช่น สวนพฤกษศาสตร์แม่สา อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ มีพื้นที่ 2,000 ไร่ สวนพฤกษศาสตร์พุแค อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี มีเนื้อที่ 1,875 ไร่ เป็นต้น

ภาพที่ 1.5 สวนพฤกษศาสตร์สิริกิติ์ จังหวัดเชียงใหม่
ที่มา : บันทึกภาพโดยนายสุริยา เพ็งสาเมื่อวันที่ 15 มกราคม 2553

4. **สวนรุกขชาติ** เป็นพื้นที่ที่จัดขึ้นคล้ายสวนพฤกษศาสตร์ แต่นิยมปลูกพันธุ์ไม้ในท้องถิ่น เพื่อการศึกษาและรักษาพันธุ์ไม้ในท้องถิ่น และเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ ใน พ.ศ. 2551 มีสวนรุกขชาติอยู่ 56 แห่ง เช่น สวนรุกขชาติวังก้านเหลือง อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี มีเนื้อที่ 1,875 ไร่ สวนรุกขชาติห้วยชมภู อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีเนื้อที่ 1,200 ไร่ เป็นต้น

ภาพที่ 1.6 สวนรุกขชาติหนองนารี จังหวัดเพชรบูรณ์
ที่มา : บันทึกภาพโดยน.ศ.ครุณีศรีอินทร์วันที่ 10 มีนาคม 2554

กิจกรรมที่ 1.1

เรื่อง วิกฤตการณ์ด้านป่าไม้

คะแนนเต็ม 10 คะแนน

ชื่อ.....นามสกุล.....เลขที่.....ชั้น.....

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. บอกประโยชน์ของป่าไม้ได้
2. ระบุสาเหตุและผลกระทบจากการลดลงของพื้นที่ป่าไม้ได้
3. เสนอแนะแนวทางป้องกันและแก้ไขวิกฤตการณ์ป่าไม้ได้

คำชี้แจง นักเรียนศึกษาใบความรู้ที่ 1.1 เรื่อง วิกฤตการณ์ด้านป่าไม้ แล้วสรุปลงในแผนผังความคิด ดังนี้

แนวทางแก้ไข
1.
2.
3.

ผลกระทบจากการลดลงของป่าไม้
1.
2.

ทรัพยากรป่าไม้

ประโยชน์ของป่าไม้
1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.

สาเหตุการลดลงของป่าไม้
1.
2.
3.
4.
5.

ใบความรู้ที่ 1.2

เรื่อง วิกฤตการณ์ด้านสัตว์ป่า

วิกฤตการณ์ด้านสัตว์ป่า

สถานการณ์ที่เกี่ยวกับสัตว์ป่า นับได้ว่าอยู่ในขั้นวิกฤตมาเป็นเวลานาน นอกจากขาดมาตรการที่จะดูแลอย่างจริงจังแล้ว ยังเกิดจากปัจจัยอื่นด้วย เช่น การลดลงของพื้นที่ป่าที่เป็นที่อยู่อาศัย เป็นแหล่งอาหาร พื้นที่ป่าถูกแบ่งแยกออกเป็นส่วนๆ ทำให้สัตว์ป่าไม่สามารถอพยพเคลื่อนย้ายได้ตามฤดูกาล และการแพร่กระจายของสารพิษ เป็นต้น จากการศึกษาของกรมป่าไม้ พบว่ามีสัตว์ป่าหลายชนิดในอุทยานแห่งชาติและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ที่อยู่ในภาวะใกล้สูญพันธุ์ เช่น อุทยานแห่งชาติเอราวัณมีสัตว์ป่าที่ใกล้จะสูญพันธุ์ 65 ชนิด อุทยานแห่งชาติภูกระดึง 30 ชนิด เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง 66 ชนิด เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร 80 ชนิด และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียว 45 ชนิด เป็นต้น

สาเหตุการลดลงของสัตว์ป่า

1. การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมและภัยธรรมชาติ การลดลงของพื้นที่ป่า การลดลงของต้นไม้ ไฟป่า และน้ำท่วม ล้วนเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้สัตว์ป่าไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงนี้ได้ เพราะสัตว์ป่าแต่ละชนิดล้วนต้องการที่อยู่อาศัยและที่หลบภัยจากธรรมชาติ

2. การถูกล่า ถึงแม้โดยธรรมชาติแล้วสัตว์ป่าจะล่ากันเองเป็นอาหาร แต่การล่ากันเองนับเป็นการดำรงอยู่ของสิ่งมีชีวิตตามธรรมชาติ ส่วนการล่าสัตว์ป่าของมนุษย์จะเกิดขึ้นจากความเชื่อและค่านิยมเกี่ยวกับการกินการใช้สัตว์ป่าเหล่านั้น เช่น การกินเนื้อสัตว์ป่าบางชนิดจะช่วยบำรุงกำลัง การนำสัตว์ป่ามาประดับบ้าน และเป็นเครื่องรางของขลัง รวมทั้งการล่าเพื่อการนันทนาการ ยังคงเป็นสาเหตุสำคัญของการลดลงของสัตว์ป่า

ภาพที่ 1.7 การลักลอบล่าสัตว์ป่าโดยขบวนการค้าเนื้อแรดข้ามชาติ
ที่มา : <http://www.dailynews.co.th/>

3. การแพร่กระจายของสารพิษ การทำการเกษตรที่นิยมใช้สารพิษในการกำจัดวัชพืช และฆ่าแมลงศัตรูพืช ไม่เพียงแต่มีผลกระทบต่อสิ่งมีชีวิตในพื้นที่ทำการเกษตรเท่านั้น สัตว์ป่าที่อยู่ตามธรรมชาติย่อมได้รับผลกระทบไปด้วย และยังนำสารพิษที่สะสมไปส่งต่อไปให้กับสัตว์อื่นๆ ในป่า โดยเฉพาะการส่งต่อสารพิษไปตามห่วงโซ่อาหาร ทำให้สัตว์ป่าตายหรือไม่สามารถสืบพันธุ์ต่อไปได้ เพราะสารพิษจะทำให้ตัวอ่อนของสัตว์ตาย

4. การขาดแคลนอาหาร เนื่องจากสัตว์ป่าต้องอาศัยอาหารที่มีอยู่ตามธรรมชาติเท่านั้น เมื่อพืชแมลงหรือสัตว์ที่เป็นอาหารลดจำนวนหรือสูญพันธุ์ ก็ทำให้สัตว์ป่าขาดอาหารและมีผลกระทบ เช่น การระบาดของตึกแตนทำลายไร่ข้าวโพด ช้างป่าเข้าบุกรุกกินไร่สับปะรด เป็นต้น ล้วนเป็นผลมาจากการขาดแคลนอาหารของสัตว์ป่าทั้งสิ้น

5. การรุกรานของสัตว์ต่างถิ่น การเคลื่อนย้ายของสัตว์ต่างถิ่นเข้ามา นอกจากจะเกิดการต่อสู้แย่งชิงที่อยู่อาศัยและการฆ่ากันเองแล้ว ในภาวะที่อาหารที่มีอยู่อย่างจำกัดก็จะยิ่งทำให้สัตว์ป่าขาดแคลนอาหารยิ่งขึ้น นอกจากนั้นการที่สัตว์ย้ายข้ามถิ่นไปอยู่ปะปนกันยังอาจนำเอาโรคเข้าไปแพร่ให้สัตว์อื่นๆ ได้ สัตว์ป่านอกจากจะเป็นองค์ประกอบของระบบนิเวศแล้ว ยังเป็นแหล่งอาหารยารักษาโรค นันทนาการ และการศึกษาวิจัยที่สำคัญของมนุษย์ โดยเฉพาะคนไทยได้ใช้ประโยชน์จากป่านานับประการ การลดลงและการสูญเสียนิเวศของสัตว์ป่าจึงมีผลกระทบต่อชีวิตของคนไทย โดยเฉพาะผู้ที่อาศัยอยู่ในชนบทห่างไกลได้อย่างชัดเจนที่สุด

วิธีการป้องกันและแก้ไขปัญหาวิกฤตการณ์สัตว์ป่า

จากรายงานสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมพบว่าปัญหาการลักลอบค้าสัตว์ป่าส่งผลให้จำนวนสัตว์ป่าในประเทศไทยลดจำนวนลงมากในหลายประเภท เช่น ช้าง เสือ โค้ง นกยูง พะยูง เต่าทะเลและโลมา เป็นต้น วิธีการที่เราควรนำมาใช้ในการอนุรักษ์สัตว์ป่า เช่น การเพิ่มเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตห้ามล่าสัตว์ป่า ตรวจจับผู้ลักลอบค้าสัตว์ป่า ส่งเสริมการเพาะเลี้ยงสัตว์ป่า รวมถึงการผลักดันให้ประชาชนเห็นคุณค่าและตระหนักถึงประโยชน์ของสัตว์ ทั้งทางตรงและทางอ้อม เป็นต้น

1. การป้องกันการลักลอบล่าสัตว์ป่า การอนุรักษ์ให้สัตว์ป่าได้มีชีวิตอยู่ในป่าตามธรรมชาติ เป็นการรักษาระบบนิเวศของป่า รวมทั้งสัตว์ป่าหลายชนิดเป็นสัตว์ที่กฎหมายห้ามล่าและมีไว้ครอบครองอีกด้วย

2. การรักษาแหล่งที่อยู่อาศัย

ของสัตว์ป่า ป่าเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยและเป็นแหล่งอาหารของสัตว์ป่า การรักษาป่าต้นไม้ และแหล่งน้ำ จะทำให้สัตว์ป่ามีชีวิตและขยายพันธุ์ได้โดยวิธีการที่สำคัญคือ การประกาศพื้นที่อนุรักษ์สัตว์ป่า

3. การเพาะพันธุ์สัตว์ป่า

ควรนำสัตว์ป่าที่หายากและใกล้สูญพันธุ์มาเพาะเลี้ยงเพื่อขยายพันธุ์จะเป็นการทดแทน สัตว์ป่าที่ไม่อาจขยายพันธุ์ได้

ตามธรรมชาติ จากสาเหตุต่างๆ เช่น การขาดคู่ผสมพันธุ์ การถูกรบกวนในฤดูผสมพันธุ์รวมทั้งการที่เรานำสัตว์ป่ามาเลี้ยงในสวนสัตว์ เป็นต้น

4. การป้องกันไฟป่า ไฟป่านอกจากจะทำลายที่อยู่อาศัยและแหล่งอาหารของสัตว์ป่าแล้วยังทำให้สัตว์ป่า ลูกอ่อนและไข่ของสัตว์ป่าถูกทำลายไปด้วย ฉะนั้นเจ้าหน้าที่และประชาชนควรมีหน้าที่ป้องกันไฟป่าร่วมกัน

5. การไม่นำสัตว์ต่างถิ่นเข้าไปอยู่ในป่า สัตว์ที่ไม่ได้อยู่ในท้องถิ่น เมื่อนำเข้าไปอยู่อาจเป็นอันตรายกับสัตว์ป่าท้องถิ่น หรืออาจนำโรคร้ายเข้าไปสู่สัตว์อื่นในป่าได้

6. การป้องกันสารพิษ การใช้สารพิษในไร่นาและในสวนผลไม้ จะทำให้สัตว์ป่าที่มากินอาหารในไร่นาและสวนผลไม้เสียชีวิต อีกทั้งสารพิษยังสามารถแพร่เข้าไปในป่าได้ด้วย

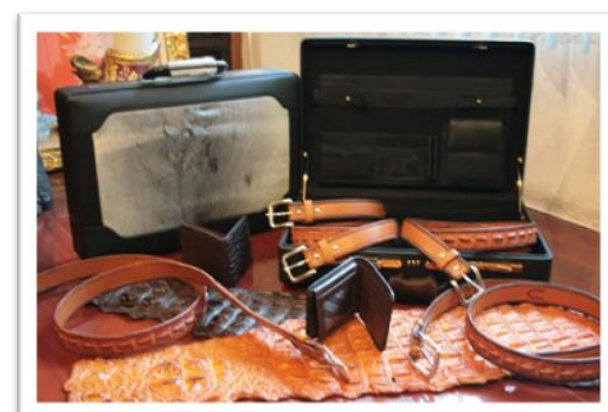
7. การเลिकบริโภคและ

ใช้เครื่องประดับจากสัตว์ป่า การบริโภคสัตว์ป่าทั้งเพื่อใช้เป็นอาหาร เป็นยา เครื่องประดับและนำมาเลี้ยง เป็นการทำให้มีการลักลอบล่าและค้าสัตว์ป่า การเลิกนิยมนบริโภคผลิตภัณฑ์จากสัตว์ป่าจะช่วยลดการทำลายสัตว์ป่าลงได้

ภาพที่ 1.8 เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอมก๋อย

ที่มา : <http://www.oknation.net/blog/>

ภาพที่ 1.9 ผลิตภัณฑ์จากสัตว์ป่าที่นำมาเป็นเครื่องประดับ

ที่มา : <http://www.oknation.net/blog/>

ในปัจจุบันสัตว์ป่าหลายชนิดมีแนวโน้มลดลงและบางชนิดใกล้จะสูญพันธุ์แล้ว เช่น คูปรี ละองหรือละมั่ง กวางผา เป็นต้น แต่บางชนิดได้สูญพันธุ์ไปแล้ว คือ สมันหรือเนื้อสมัน และนกเจ้าฟ้าหญิงสิรินธร สาเหตุของการลดลง หรือสูญพันธุ์ไปของสัตว์ป่า นอกจากจะมีสาเหตุมาจากการบุกรุกทำลายป่าและระบบนิเวศ ซึ่งเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าแล้ว ยังมีสาเหตุมาจากปัญหาการลักลอบล่าสัตว์ป่าต่างๆเหล่านี้ แนวทางแก้ไขได้แก่การเพิ่มเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า และเขตห้ามล่าสัตว์ป่า เพื่อเป็นพื้นที่อยู่อาศัยและใช้ในการดำรงพันธุ์ ตลอดจนการขยายพันธุ์ของสัตว์ป่า นอกจากนี้ยังทำการตรวจจับผู้ที่ลักลอบค้าสัตว์ป่า และซากสัตว์ป่าผู้ที่กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 แล้วยังใช้มาตรการในการควบคุมและตรวจสอบกิจการด้านสัตว์ป่า ตลอดจนซากสัตว์ป่า พร้อมทั้งมีการเพาะเลี้ยงสัตว์ป่าที่หายากและใกล้สูญพันธุ์ และสัตว์ป่าที่อาจพัฒนาเป็นสัตว์เศรษฐกิจได้ ซึ่งดำเนินการโดยศูนย์เพาะเลี้ยงสัตว์ป่าจำนวน 17 แห่ง ทั่วประเทศ เช่นศูนย์เพาะเลี้ยงและขยายพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ เป็นต้น

เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวรและห้วยขาแข้ง มรดกโลกทางธรรมชาติแห่งแรกของโลก

เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร พื้นที่จังหวัดกาญจนบุรีและตาก และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้งพื้นที่จังหวัดอุทัยธานี พื้นที่รวมกันประมาณ 3,888,750 ไร่ ได้รับการประเมินคุณค่าจากองค์การยูเนสโกให้เป็นแหล่งมรดกโลกทางธรรมชาติด้วยเป็นพื้นที่ที่มีกระบวนการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญทางธรณีวิทยาและวิวัฒนาการทางชีววิทยาที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติของมนุษย์ เป็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่มีความพิเศษเป็นเลิศ รวมทั้งมีความงดงามตามธรรมชาติที่หาได้ยากยิ่ง และเป็นที่อยู่อาศัยของพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ที่หายากของโลกและเป็นแหล่งรวมความหลากหลายทางชีวภาพที่สำคัญแห่งหนึ่งของโลก

โดยเป็นแหล่งรวมความหลากหลายทางชีวภูมิศาสตร์ถึง 4 เขต คือ อินโด – หิมาลายัน ทูนดรา อินโด-เบอร์มิสและอินโดจีน ประกอบด้วยสัตว์เลื้อยคลานด้วยนมมากกว่า 120 ชนิด นก 401 ชนิด สัตว์เลื้อยคลาน 90 ชนิด สัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ 40 ชนิด ปลา 107 ชนิด ซึ่งเป็นสัตว์หายากของโลกถึง 28 ชนิด เช่น ควายป่า เสือโคร่ง กระทิง สมเสร็จ นกยูงไทย เป็นต้น

เขตห้ามล่าสัตว์ป่า เป็นพื้นที่ป่าที่จัดให้เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าชนิด ในพ.ศ. 2551 มีเขตห้ามล่าสัตว์ป่า ทะเลน้อย อยู่ในพื้นที่จังหวัดพัทลุง สงขลา และนครศรีธรรมราช มีพื้นที่ 288,625 ไร่ เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลสาบสงขลา และนครศรีธรรมราช มีพื้นที่ 227,916 ไร่ เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขื่อนลำปาวอยู่ในพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์ อุดรธานี และขอนแก่น มีพื้นที่ 210,938 ไร่ และเขตห้ามล่าสัตว์ป่าบึงบอระเพ็ด จังหวัดนครสวรรค์ มีพื้นที่ 133,600 ไร่

สรุป

วิกฤตการณ์ด้านป่าไม้และสัตว์ป่าของประเทศไทยมีแนวโน้มจะเพิ่มความรุนแรงมากขึ้น เนื่องจากการตัดไม้ทำลายป่า การบุกรุกการทำลายป่าเพื่อการเกษตร การก่อสร้างที่เก็บกักน้ำ ส่วนวิกฤตการณ์เกี่ยวกับสัตว์ป่านั้น เกิดจากการขาดมาตรการ การดูแลอย่างจริงจัง การลดลงของ พื้นที่ป่า ซึ่งเป็นที่อยู่อาศัย และเป็นแหล่งอาหารของสัตว์ป่า นอกจากนี้ก็เกิดจากการลักลอบล่าสัตว์ ของมนุษย์ เพื่อเป็นอาหารและเพื่อการค้า แนวทางการแก้ไขคือ การปลูกป่าทดแทน การใช้ มาตรการทางกฎหมายคุ้มครองป่าไม้ และการสร้างจิตสำนึกให้แก่ประชาชน ในการอนุรักษ์ป่าไม้ และสัตว์ป่า

เรื่อง วิเคราะห์วิกฤตการณ์ด้านสัตว์ป่า

ชื่อ.....นามสกุล.....เลขที่.....ชั้น.....

- อธิบายสาเหตุการลดลงของสัตว์ป่าได้
- วิเคราะห์วิกฤตการณ์ด้านสัตว์ป่าและเสนอแนะแนวทางป้องกันและแก้ไขได้

This image shows a full page of handwriting practice paper. It features ten sets of horizontal dotted lines spaced evenly down the page, providing a guide for letter height and placement. A faint watermark reading "www.k100.com" is visible diagonally across the center of the page. The entire sheet is framed by a light blue border.

แบบทดสอบหลังเรียน
เรื่อง วิกฤตการณ์ด้านป่าไม้และสัตว์ป่า

คะแนนเต็ม 10 คะแนน เวลา 10 นาที

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ตระหนักถึงวิกฤตการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของไทย

คำชี้แจง นักเรียนกาเครื่องหมายกากบาท (X) ให้ตรงกับข้อที่ถูกที่สุดเพียงข้อเดียว

ลงในกระดาษคำตอบ

- สิ่งใดได้รับผลกระทบโดยตรงหากเกิดอัคคีภัยในป่า
 - มนุษย์
 - สัตว์ป่า
 - บรรยากาศ
 - แหล่งอาหาร
- ข้อใด คือความหมายของสัตว์ป่าคุ้มครอง
 - สัตว์หายาก
 - ล่าไว้ครอบครองได้
 - ล่าได้เพราะไม่มีเจ้าของ
 - สัตว์ที่ห้ามล่าเพราะใกล้สูญพันธุ์
- ข้อใดเป็นปัญหาวิกฤตการณ์ด้านทรัพยากรป่าไม้ของประเทศไทยในปัจจุบัน
 - การเกิดไฟไหม้ป่า
 - การบุกรุกพื้นที่ป่าไร่เลื่อนลอย
 - ความสมบูรณ์ของพื้นที่ป่าลดลงมาก
 - ขาดไม้แปรรูปต้องนำเข้าจากต่างประเทศ
- วิกฤตการณ์ของสัตว์ป่าในประเทศไทยในปัจจุบันคือข้อใด
 - การลักลอบส่งออกไปต่างประเทศ
 - การล้มตายด้วยโรคระบาดสัตว์ต่างๆ
 - พื้นที่ป่าลดลง ทำให้สัตว์บุกรุกพื้นที่ของคน
 - การไล่ล่าเพื่อการค้า ทำให้สัตว์ป่าลดจำนวนลง

5. เหตุภัยธรรมชาติที่เกิดจากฝนตกหนัก ทำให้ดินโคลนพัดพาไม้ท่อนซุงจากภูเขาไหลลงมาสู่บ้านเรือนของราษฎรในตำบลกระทุง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อ พ.ศ. 2531 เป็นผลกระทบมาจากวิกฤตการณ์ทรัพยากรธรรมชาติในข้อใด
- การตัดไม้ทำลายป่า
 - การชะล้างพังทลายของดิน
 - ความไม่พอดีของทรัพยากรน้ำ
 - ความแปรปรวนของสภาพลมฟ้าอากาศ
6. ในฐานะสมาชิกคนหนึ่งของสังคม นักเรียนจะมีส่วนแก้ไขปัญหาวิกฤตการณ์ด้านทรัพยากรป่าไม้ได้ดีที่สุดอย่างไร
- ปลูกป่าทดแทน
 - ป้องกันการเกิดไฟป่า
 - ผลักดันให้มีการออกกฎหมายอนุรักษ์ป่าชุมชน
 - ช่วยกันรณรงค์เพื่อสร้างจิตสำนึกให้แก่ประชาชน
7. การป้องกันการตัดไม้ทำลายป่านั้นเป็นการป้องกันปัญหาการขาดแคลนน้ำหรือไม่ เพราะเหตุใด
- เป็น เพราะป่าไม้เป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร
 - เป็น เพราะวัฏจักรของน้ำจะเกิดขึ้นได้ เมื่อมีป่าไม้เท่านั้น
 - ไม่เป็น เพราะสามารถสร้างเขื่อนกั้นน้ำไว้ใช้ในยามขาดแคลนได้
 - ไม่เป็น เพราะป่าไม้กับแหล่งน้ำลำธารไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกันเลย
8. ข้อใด มิใช่ สาเหตุของการลดลงของพื้นที่ป่าไม้
- การเกิดไฟป่า
 - การก่อสร้างที่เก็บกักน้ำ
 - ความต้องการใช้ที่ดินเพิ่มขึ้น
 - ความต้องการอาหารของมนุษย์
9. การชอบบริโภคของแปลกของผู้มีอันจะกินในสังคมก่อให้เกิดปัญหาใด
- การขายสินค้าเกินราคา
 - การลักลอบล่าสัตว์ป่า
 - เครื่องอุปโภค บริโภคมีราคาสูงขึ้น
 - การเพาะพันธุ์โดยการตัดแต่งพันธุกรรม

10. การลดลงของพื้นที่ป่าไม้ ส่งผลสำคัญในข้อใด
- ก. ความแห้งแล้ง
 - ข. ขาดผลผลิตจากป่า
 - ค. ปริมาณป่าไม้ลดลง
 - ง. พื้นที่การเกษตรลดลง
11. ข้อใดเป็นประโยชน์ทางอ้อมของป่าไม้
- ก. ใช้ทำยารักษาโรค
 - ข. นำมาสร้างอาคารบ้านเรือน
 - ค. เป็นแหล่งกำเนิดต้นน้ำลำธาร
 - ง. ใช้เป็นอาหารจากส่วนต่างๆของพืชและผล
12. นักเรียนคิดว่าหากมนุษย์มีจิตสำนึก ลดความเห็นแก่ตัว โลกของเราจะไม่เกิดภาวะใด
- ก. มีคนจนลดลง
 - ข. เศรษฐกิจดีขึ้น
 - ค. พืชพรรณเจริญมากขึ้น
 - ง. ไม่ขาดแคลนทรัพยากรธรรมชาติ
13. ข้อใดเป็นมรดกโลกทางธรรมชาติแห่งแรกของไทย
- ก. เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง
 - ข. เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร
 - ค. เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าจังหวัดกาญจนบุรี
 - ง. ถูกทั้งข้อ ก. และ ข.
14. ข้อใดคือความหมายของอุทยานแห่งชาติ
- ก. พื้นที่คล้ายสวนพฤกษศาสตร์ นิยมปลูกต้นไม้ท้องถิ่น
 - ข. พื้นที่ที่จัดไว้เพื่อการพักผ่อน มีการตกแต่งทิวทัศน์เพื่อความสวยงาม
 - ค. พื้นที่ที่มีไว้เพื่อการอนุรักษ์ป่าไม้ เพื่อรักษาความสวยงามตามธรรมชาติ
 - ง. พื้นที่ที่รวบรวมพันธุ์ไม้ การศึกษา การขยายพันธุ์ และการพักผ่อนหย่อนใจของประชาชน

15. บุคคลในข้อใดได้รับผลกระทบ จากการลดลงและการสูญพันธุ์ของสัตว์ป่ามากที่สุด
- ก. นักธุรกิจ
 - ข. พ่อค้าสัตว์ป่า
 - ค. ผู้ที่อาศัยอยู่ในเมือง
 - ง. ผู้ที่อาศัยในชนบทที่ห่างไกล
16. มีวิธีการอย่างไรที่จะไม่เกิดกรณีโคลนถล่ม
- ก. ปลุกไม้ยืนต้นในป่า
 - ข. ไม้หาของป่าในฤดูฝน
 - ค. ปลุกพืชคลุมดินบริเวณที่ลาดชัน
 - ง. ตัดต้นไม้บ้าง เพื่อให้เกิดพื้นที่ว่าง
17. ปัจจุบันสัตว์ป่าประเภทใดที่สูญพันธุ์ไปแล้ว
- ก. ควายป่า
 - ข. ละมั่ง กวางผา
 - ค. สมัน หรือเนื้อสมัน
 - ง. นกกระเรียนพันธุ์ไทย
18. ข้อใด **ไม่ใช่** สาเหตุของการลดลงของสัตว์ป่า
- ก. การถูกล่า
 - ข. การสร้างถนนหนทาง
 - ค. การแพร่กระจายของสารพิษ
 - ง. การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมและภัยธรรมชาติ
19. ข้อใดเป็นสัตว์หายากในประเทศไทย
- ก. ช้าง สิงโต
 - ข. ไก่ป่า นกขุนทอง
 - ค. ลิงลมหรือนางอาย กระซู่
20. นกกระสาคอดำ เลี้ยงพาเหตุใดมนุษย์จึงทำลายธรรมชาติมากขึ้น
- ก. ความโลภ
 - ข. ขาดความรู้
 - ค. การดำรงชีวิต
 - ง. ต้องการการยอมรับ

บรรณานุกรม

สมมต สมบูรณ์และคณะ. ภูมิศาสตร์ ม.4 – ม.6. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วัฒนาพานิชจำกัด, 2553.

อภิสิทธิ์ เอี่ยมหน่อ และคณะ ภูมิศาสตร์ ม.4 – ม.6. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์ (อ.จ.ท.) จำกัด, 2552.

<http://www.ppr.go.th/> สืบค้นเมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2553

<http://www.school.net.th/> สืบค้นเมื่อ 6 กุมภาพันธ์ 2553

<http://www.thaiwhic.go.th/> สืบค้นวันที่ 11 มิถุนายน 2554

<http://www.thaiwildlife.org/> สืบค้นวันที่ 4 ธันวาคม 2554

<http://www.thainewspoint.com> สืบค้นวันที่ 20 สิงหาคม 2554

<http://www.rmuti.ac.th/> สืบค้นเมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2554

<http://penpra.blogspot.com/> สืบค้นเมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2554

<http://www.mfu.ac.th/> สืบค้นเมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2554

ภาพถ่ายจากสถานที่จริง น้ำท่วมที่จังหวัดอุตรดิตถ์ ปี 2549

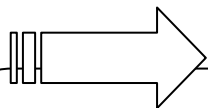
ภาพถ่ายจากสถานที่จริง สวนสิริกิติ์ จังหวัดเชียงใหม่ ปี 2554

ภาพถ่ายจากสถานที่จริง อุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อน จังหวัดลำปาง ปี 2555

ภาพถ่ายจากสถานที่จริง สวนรุกขชาติหนองนารี จังหวัดเพชรบูรณ์ ปี 2555

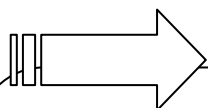
ภาคผนวก

เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน

1. ง	6. ก	11. ง	16. ง
2. ข	7. ข	12. ค	17. ค
3. ก	8. ก	13. ง	18. ก
4. ก	9. ก	14. ค	19. ง
5. ง	10. ค	15. ข	20. ค

เฉลยแบบทดสอบหลังเรียน

1. ข	6. ง	11. ค	16. ค
2. ง	7. ก	12. ง	17. ค
3. ข	8. ง	13. ง	18. ข
4. ก	9. ข	14. ค	19. ค
5. ก	10. ก	15. ง	20. ก

เฉลยกิจกรรมที่ 1.1

เรื่อง วิฤตการณ์ด้านป่าไม้

คะแนนเต็ม 10 คะแนน

ชื่อ.....นามสกุล.....เลขที่.....ชั้น.....

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. บอกประโยชน์ของป่าไม้ได้
2. ระบุสาเหตุและผลกระทบจากการลดลงของพื้นที่ป่าไม้ได้
3. เสนอแนะแนวทางป้องกันและแก้ไขวิฤตการณ์ป่าไม้ได้

คำชี้แจง นักเรียนศึกษาใบความรู้ที่ 1.1 เรื่อง วิฤตการณ์ด้านป่าไม้แล้วสรุปลงในแผนผังความคิด ดังนี้

เฉลยกิจกรรมที่ 1.2

เรื่อง วิเคราะห์วิกฤตการณ์ด้านสัตว์ป่า

คะแนนเต็ม 10 คะแนน

ชื่อ.....นามสกุล.....เลขที่.....ชั้น.....

จุดประสงค์การเรียนรู้

4. อธิบายสาเหตุการลดลงของสัตว์ป่าได้
5. วิเคราะห์วิกฤตการณ์ด้านสัตว์ป่าและเสนอแนะแนวทางป้องกันและแก้ไขได้

คำชี้แจง นักเรียนศึกษาเอกสารประกอบการเรียนใบความรู้ที่ 1.2 เรื่อง วิกฤตการณ์ด้านสัตว์ป่า แล้ว วิเคราะห์สถานการณ์ด้านสัตว์ป่าในประเทศไทยในปัจจุบันพร้อมทั้งแนวทางป้องกันและ แก้ไขปัญหานั้น

วิกฤตการณ์ด้านสัตว์ป่าเกิดจาก

1. การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมและภัยธรรมชาติ
2. การถูกล่า
3. การแพร่กระจายของสารพิษ
4. การขาดแคลนอาหาร
5. การรุกรานของสัตว์ต่างถิ่น

แนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว คือ ทุกคนต้องปกป้องและอนุรักษ์สัตว์ป่าให้เพิ่มจำนวนมากขึ้น เพื่อความสมดุลทางธรรมชาติ